

Staten må styre **MINDRE OG BEDRE** hvis kommunereformen skal styrke lokaldemokratiet. Hvordan skal det skje?

Staten må gi slipp på makt

Ukas
kommentar
Jan Inge
Krossli

Journalist i
Kommunal Rapport
jan@kommunal-
rapport.no

26.11.15
Kommunal
rapport

Hvilken stat trenger vi etter kommunereformen? Det var hovedspørsmålet på Difis (Direktoratet for forvaltning og IKT) årlige forvaltningskonferanse sist uke.

Kommunereformen vil styrke lokaldemokratiet fordi større kommuner skal få flere viktige oppgaver og større makt og myndighet. Tanken er at større kommuner vil ha god nok kapasitet og kompetanse til å produsere velferdstjenester i tråd med nasjonale mål. Dermed trenger ikke staten kontrollere så mye.

Regjeringen har lovet at det skal bli mindre statlig detaljstyring med større kommuner. Men det er lettere sagt enn gjort å få departementer og direktorater til å gi slipp på makt. Det er lenge siden regjeringen satte i gang arbeidet «med en generell gjennomgang av den statlige styringen av kommunene.» I oppgavemeldingen i vår kom noen eksempler og en forsikring om at arbeidet fortsatte. Resultatene er nå varslet våren 2017, samtidig med forslaget til ny kommunestruktur.

Difis egen undersøkelse av statlig styring på noen sentrale områder de siste 15 årene var både oppløftende og nedslående. Det har vært en klar tendens til økt detaljstyring. Staten har stilt nye og strenge krav til innholdet i tjenestene, til prosedyrer i tjenestene og til kompetanse og konkrete stillinger som kommunene skal ha.

Samtidig er det blitt mer samhandling mellom staten og kommunene. KS og kommunene er mer involvert i arbeidet med veiledere, som nå er mer reell veiledning - ikke kamouflert styring. Det samme gjelder tilsyn, som kommunene nå sier de har større læringsutbytte av.

Geir Vinsand i Nivi analyse advarte mot sterke scener da han beskrev hvor fragmentert den regionale staten er organisert. Hans nye analyse viste at 38 statlige etater med kommunerettet virksomhet er organisert regionalt og lokalt på 36 forskjellige måter. Bare fylkesmennene følger fylkesgrensene.

Vinsands løsning er å samordne den kommunerettete regionale staten gjennom Fylkesmannen. Alle statlige etater trenger ikke egne regi-

onale ledd. Han fikk støtte etterpå av Magnhild Meltveit Kleppa og Sigbjørn Johnsen. Ikke så rart kanskje, siden de begge er fylkesmenn, men de har også flere tiår bak seg som toppolitikere.

Regjeringen er også inne på tanken, i den utredningen som pågår om Fylkesmannens struktur etter kommunereformen. I utgangspunktet ligger rollen og funksjonene fast, men departementet vil også vurdere å styrke Fylkesmannens samordningsrolle for den øvrige regionale staten. Rapporten fra utredningen kommer i første kvartal neste år, beslutning om ny struktur skal tas våren 2017.

Å skjære i statsetatenes makt med osthøvel er blitt prøvd før, uten særlig hell

Å skjære i statsetatenes makt med osthøvel er blitt prøvd før, uten særlig hell. Kanskje må hele det ytterste leddet kuttes av for å redusere styringen. Men det mest ødeleggende for i det hele tatt å få gjennomført en reform av kommunestrukturen, er alle strukturreformene regjeringen har satt i gang i staten samtidig. Samferdssetater, politi, høyere utdanning, sykehus og forsøksvis skatteetaten blir foreslått organisert i større og færre regioner.

De motvirker kommunereformen fordi de skaper generell reformtrøtthet og politisk uro i kommunene. «Nærpolitireformen» og de andre reformene oppleves i kommunene som at viktige funksjoner blir sentralisert. Så blir kommunereformen slått i hartkorn med disse og oppfattet som enda en sentraliseringsreform.

Men både skoler og andre tjenester blir sentralisert i kommunene allerede, og folkeflyttingen fra distriktene til byene har pågått i mange tiår. Det kan like godt argumenteres for at større kommuner, med flere innbyggere og mer interessante fagmiljøer, kan sikre desentraliserte tjenester og hindre fraflytting.